

Nea Valkeapää (detallija)

RAPORTA SÁMENUORAIÐ DÁIDDADÁHPÁHUSAS 2013

RAPORTTI SAAMELAISNUORTEN TAIDETAPAHTUMASTA 2013

SÁMEDIGGI
SÁMITIGGE
SÁÁ'MTE'ĠĠ
SAAMELAISKÄRÄJÄT

Pnja Pieski

järjestettiin maaliskuun 13.-14. päivinä Enontekiöllä Hetan koulukeskuksessa. Saamelaiskäräjien järjestämän tapahtuman projektihenkilöksi palkattiin *Magreta Sara* 2 kuukaudeksi. Järjestelyihin osallistuivat Enontekiön kunta, Johti Sápmelaččat ro sekä saamelaiskäräjien koulutus- ja oppimateriaalitoimisto, saamelaismusiikkikeskus, lastenkulttuurikeskus Mánnu, nuorisoneuvosto sekä alkuperäiskansojen elokuvakeskus. Koko tapahtuman inspiraation lähteenä oli ”*Nils-Aslak Valkeapään syntymästä 70 vuotta*”. Avajaiskonsertin ja koko tapahtuman ääni- ja valotekniikasta huolehti Tuupa-records.

Kaksipäiväistä tapahtumaa varten laadittiin Hetan koulutuskeskuksen pelastussuunnitelmaan pohjautuva erillinen toimintasuunnitelma. Tapahtumaan palkattiin molempina päivinä kaksi järjestyshenkilöä sekä ensi-apuyksikkö. Yhteensä tapahtuman järjestelyissä työskenteli noin 20 henkeä.

Osallistujat kuljetettiin Hettaan linja-autoilla Utsjoelta, Sodankylästä, Inarista sekä Enontekiön sivukouluista. Hetan majoituspaikoista järjestyi yöpaikka lähes 200 henkilölle. Tapahtumapäivinä tarjottiin kaikille tapahtumaan osallistuville kouluruoka.

Osallistumis- ja pääsymaksuja ei peritty. Opetus- ja kulttuuriministeriö osoitti taidetapahtuman ja Nuori Kulttuuri -matkan kuluihin yhteensä 20 000 €.

Saamelaismusiikkikeskus vastasi tapahtuman avajaiskonsertista, jonka pääesiintyjä oli räppäri *Ailu Valle*. Nuori karesuvantolainen taiteilija, Hetan koulun oppilas *Nea-Maria Valkepää* maalasi julisteet sekä konserttiin että taidetapahtumaan. Keskiviikon konsertin juonsivat pohjoissaameksi muusikko *Mikkel Rasmus Logje* ja inarinsaameksi toimittaja *Heli Huovinen*. Torstaina taidetapahtumaa juonsi lisäksi Hetan oma tyttö, opiskelija *Rosa Mären Magga*.

Kuusivuotiaan Elen-Anne Juuson kuva oli yksi palkituista. /
Gudajahkásaš Elen-Anne Juuso govva bálkášuvvui.

Taidetapahtuman yleisöä sekä raadin jäseniä. /
Dáiddadáhpáhusa geahččit ja oassi duopmáriin.

ordnejuvvui njukčamánu 13.-14. beaivvi Eanodagas Heahtá skuvlagoovddázis. Sámedikki ordnen dáhpáhusa projeaktabargin bálkáhuvvui guovtti mánnui *Magreta Sara*. Ordneimidda oassálaste Eanodaga gieldda, Johti Sápmelaččat ro sihke sámedikki skuvlen- ja oahppamateriáladoaimmahat, sámemusihkkaguovddáš, mánáidkultuvraguovddáš Mánnu, nuoraidráđđi ja eamiálbmogiid filbmaguovddáš. Olles dáhpáhusa inspirašuvnna gáldun lei ”*Áillohačča riegádeamis 70 jagi*”. Rahpankseartta ja oba dáhpáhusa jietna- ja čuovgateknihkas fuolahii Tuupa-rekords.

Guovttebeaivásaš dáhpáhusavárásčállojuvvui Heahtá skuvlagoovddáža gádjunplánii vuodđuduvvi sierra doaibmaplána. Dáhpáhusii bálkáhuvojedje goabbáge beaivái guokte ortnetdoalli ja vuosttašveahkkeovttadat. Oktiibuot dáhpáhusa ledje ordneme sullii 20 olbmo.

Oassálastit bohte linjabiillaiguin Ohcejogas, Soađegilis, Anáris ja Eanodaga sierra giliin. Heahtá idjadanbáikkiin ordnašuvai oadđinsadji lagabui 200 olbmui. Beivviid áigge fállujuvvedje oassálastiide skuvlamállásat.

Dáhpáhusii eai berrojuvnon oassálastin- eai sisabeassanmávssut. Oahpáhus- ja kulturministeriija čuhui dáiddadáhpáhusa ja Nuorra Kultuvra -mátkkiid ordnemii oktibuot 20 000 €.

Sámemusihkkaguovddáš vástidii dáhpáhusa rahpanksearttas, mas oaivenástin lei räppär *Ailu Valle*. Nuorra dáiddár, Heahtá skuvlla oahppi *Nea-Maria Valkepää* Gárasavvonis málii sierra plakáhtaid sihke konsertii ja dáiddadáhpáhusii. Gaskaváhukseartta láidesteigga davvesámegillii musihkkar *Mikkel Rasmus Logje* ja anárašgillii doaimmaheadđi *Heli Huovinen*. Duorastaga dáiddadáhpáhusa láidesteaddjin lei lassin Heahtá nieida, studeanta *Rosa Mären Magga*.

LAJIT JA TAVOITTEET

Vuoden 2013 teemana oli *teatteri* valtakunnallisen Nuori Kulttuuri -teeman mukaisesti. Koko tapahtuman inspiraatio lähteenä oli *Nils Aslak Valkeapään* taiteellinen tuotanto, joten erityiseksi saamelaislajiksi valikoitui tänä vuonna *Kuva ja runo*.

Tapahtumaan oli kutsuttu kaikki saamelaislapset ja -nuoret sekä saamen kielen ja saamenkielisten luokkien oppilaat. Osallistuminen oli mahdollista myös koulujen ulkopuolella toimiville nuorille. Kuvataidekilpailuun tuli töitä myös Oulun saamenoppilailta. Kutsuvieraina olivat Ruotsin Karesuvannon saamelaiskoulun oppilaat opettajineen.

Enontekön koulun ryhmä /
Eanodaga skuvlla joavku
Jietnahelmmot.

Enontekön koulun ryhmä /
Eanodaga skuvlla joavku
Silbasuonat.

Saamelaisnuorten taidetapahtuman päätavoitteena on tarjota nuorille tilaisuus kehittää taitojaan, mahdollisuus näyttää niitä myös muille ja saada innostavaa palautetta. Raadin odotetaan painottavan arvostelussaan erityisesti nuorten omaa panosta esitysten valmistamisessa.

Tärkeänä tavoitteena on aina ollut myös lasten ja nuorten saamen kielen taidon ja saamelaisen identiteetin vahvistaminen. Lisäksi tapahtuma tukee merkittäväällä tavalla oppilaiden, opettajien, vanhempien ja saamelaisyhdistysten yhteistyötä.

Taidetapahtumia on järjestetty 1970-luvun alun vuosista alkaen ja niistä on tullut saamelaisnuorille tärkeä arena sekä taideharrastusten että saamen kielen näkökulmasta. Tapahtuma on tarjonnut ensimmäisen yleisön monille nykyisin tunnetuille saamelaistaiteilijoille ja kannustanut nuoria musiikkiharrastuksiin, teatterillemaksiin, tanssiin, kuvataiteeseen ja kirjoittamiseen. Taidetapahtuma on ainoa vuosittainen saamenkielinen nuorisotapahtuma Suomessa.

ŠLÁJAT JA ULBMILAT

Jagi 2013 temán lei *teáhter* riikkaviidosaš Nuorra Kultuvra -temá mielde. Oba dáhpáhusa inspirašuvnna gáldun lei *Áillohaččá* dáiddálaš bargu, nuba earenoamáš sáme fáttán válljejuvvui dán jagi *Govva ja dikta*.

Dáhpáhussii ledje bovdejuvvon buot sámemánát ja -nuorat sihke skuvllaid sáme giela lohkkat ja sámeluohkáid oahppit. Oassálastin lei vejolaš maiddái skuvllaid olggobealde doaimmi nuoraide. Govvadáiddagilvohallamii bohte govat maiddái Oulu sáme gieloahppin. Bovdejuvvon guossin bohte Ruoŧa Gárasavvona sámeskuvlla oahppit ja sin oahpaheaddjit.

Sámenuoraid dáiddadáhpáhusa váldoulbmilin lea fállat nuoraide dilálašvuođa ovddidit dáidduideaset, vejolašvuođa čájehit dáid maiddái earáide ja oážžut movttiidahtti árvvoštallama. Duopmáriin vurdojuvvo, ahte sii deattuhit árvvoštallamis erenoamážit nuoraid iežas oassálastima čájáhusaid ráhkadeapmái.

Dehálaš ulbmilin lea álo leamašan maiddái mánáid ja nuoraid sáme giela dáiddu ja sámi identitehta nannen. Dasa lassin dáhpáhus nanne mearkkašahtti mearis maiddái oahppiid, oahpaheaddjiid, váhnemiid ja sámi servviid ovttasbarggu.

Dáiddadáhpáhusaid leat ordnen 1970-logu álgojagiid rájes ja dain lea šaddan sámenuoraide dehálaš arena sihke dáiddalaš astoáigge doaimmaid ja sáme giela dáfus. Dáhpáhus lea fállán vuosttas lávddi mángga dálá dovddus sámedáiddárii ja movttiidahttan nuoraid hárbhallat musihka, teáhtera, dánsuma, govvadáidagiid ja čállima. Dáiddadáhpáhus lea áidna jahkásaš sáme gielat nuoraid dáhpáhus Suomas.

OSALLISTUJAT JA LUKUJA

Kuvakilpailuun tuli 165 kuvaa, joista palkittiin 12. 45:stä nuoresta runoilijasta neljä kirjoitti runonsa inarinsaamekielellä ja muut pohjoissaameksi. Koltansaamenkielisiä runoja ei tällä kertaa tullut yhtään. Teatterikilpailuun ilmoittautui 7 ryhmää, joissa nuoria oli yhteensä 32. Yleisöä ja tapahtumaan osallistujia oli yli 300 henkeä.

PALKINNOT

Kaikki kilpailuun osallistuneet saivat tapahtumasta muistoksi osallistumistodistuksen. Saamelaiskäräjät palkitsi nuoria jakamalla stipendejä kannustukseksi harrastusten jatkamiseen. Kaikki ryhmät saivat kirjallisen palautteen esityksestään.

Teatteriesitysten raadissa olivat ohjaaja *Pauliina Feodoroff* Sevettijärveltä, muusikko/kirjailija *Isak Samuel Heatta* Norjan Masista sekä näyttelijä *Erkki Hetta* Rovaniemeltä. Kuvataiteen raatina olivat kuvataiteilijat *Liisa Valkeapää* ja *Antti Oula Juuso* Karesuvannosta sekä saamelaiskäräjien oppimateriaalisuunnittelija *Anni Näkkäljärvi*. *Isak Samuel Heatta* valitsi myös 10 parasta pohjoissaamenkielisistä runoista. Kirjailija ja kielimestari *Ilmari Mattus* valitsi inarinsaamenkielisistä runosta yhden parhaimmaksi.

OASSÁLASTTIT JA LOGUT

Govvagilvui bohte 165 gova, main 12 bálkáhuvojedje. 45 nuorra čállis njealjis čalle anárašgillii ja earát davvesámegillii. Nuortalašgillii eai dán háve bohtán divttat. Teáhtergilvvohallamii almmuhuvvojedje 7 joavkku, main nuorat ledje oktiibuot 32. Geahččit ja dáhpáhusa oasseaváldit ledje badjel 300.

BÁLKKAŠUMIT

Buot gilvvuid oasseváldit ožžo oassálastinduođaštusaid muitun dáhpáhusas. Sámediggi jugii nuoraide stipeandaid movttiidan dihte sin joatkit dáiddálaš astoáiggedoaimmaiguin. Buot joavkkut ožžo girjjálaš máhcahaga iežaset ovdanbuktima ovddas.

Teáhterčájájusaid duopmárin ledje bagadeaddji *Pauliina Feodoroff* Čeavetjávrris, girječállii/musihkkár *Issát Sámmol Hætta* Norggá Mázes sihke neavttár *Erkki Hetta* Roavvenjárggas. Govvadáiddaduopmárin ledje dáiddár *Liisa Valkeapää* ja *Antti Oula Juuso* Gárasávvonis sihke sámedikki oahppamateriálaplánejeaddji *Anni Näkkäljärvi*. Girječállii ja musihkkár *Issát Sámmol Hætta* Mázes árvoštalai logi buoremusa davvesámegielat divttain. Girječállii ja giellačeahppi *Ilmari Mattus* Anáris fas váljii buoremusa anárašgielat divttain.

Ibbá Lauhamaa

soitti pianoa keskiviikon avajaiskonsertissa /
čuojahii piano gaskavahku rahpankonsearttas.
Govva/valokuva *Anni Näkkäljärvi*.

Bohccostallit Ivalosta ja *Spektrolihtat* Utsjoen Karigasniemeltä valittiin edustamaan saamelaisnuoria Helsingissä pidettävässä TEATRIS -tapahtumassa. Kumpikin ryhmä palkittiin Helsingissä 500 euron stipendillä. Kuvassa taidetapahtuman raati antaa Ivalon ryhmälle palautetta.

Bohccostallit Avvilis ja *Spektrolihtat* Gárigasnjárggas besse ovddastit sámenuoraid riikkaviidosaš TEATRIS -dáhpáhusas Helssegis, gos guktot joavkkut bálkkašuvvojedje 500 euro stipeanttain. Govas dáiddadáhpáhusa duopmárat addet *Bohccostalliide* máhcahaga.

Stipendit / Stipeanddat

Kuvat / Govat

Stipendin ja erityismaininnan saivat/ Stipeandda ja sierramáinnašumi ožžo

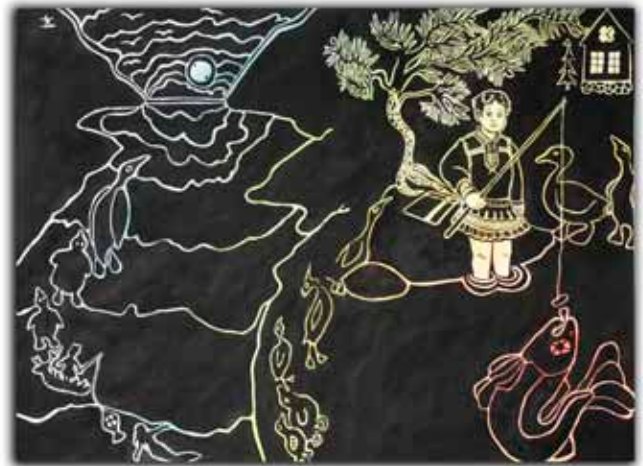
Olavi Hetta (0 lk) Vuotsosta/ Vuohčus

Aino-Marja Lampela (3 lk) Törmäsestä/ Deapmážis

Emil Eliasson (8 lk) Kilpisjärveltä/ Gilbbešjávrris

Elen Anne Juuso (0 lk) Karesuvannosta/ Gárasávnonis

Elle-Maari Kokkonen (lukio/logahat 1. lk) Inarista/ Anáris.

Elle Kokkonen 2013

Stipendin saivat/ Stipeandda ožžo

Elle Raudasoja (3 lk) Utsjoelta/ Ohcejogas,

Pinja Pieski (8 lk) Karigasniemeltä/ Gáregasnjárggas,

Alisa Pieski (7 lk) Karigasniemeltä/ Gáregasnjárggas,

Jasmin Nuorgam (9 lk) Ivalosta/ Avvilis,

Sara Keränen (7 lk) Ivalosta/Avvilis,

Rosamaria Mattila (4 lk) Karesuvannosta/ Gárasávnonis,

Anette Kosonen (5 lk) Vuotsosta/ Vuohčus.

Runot / Divttat

Stipendit jaettiin koulujen kevätjuhlissa. /Stipeanddat juhkkojuvvojedje skuvllaid gidđafeasttain.

Inarinsaamenkieli/ Anárašgiella: lina Kyrö Ivalon yläaste/ Avvila badjeskuvla, 7. lk.

Pohjoissaamenkieli/ Davvisámegiella:

Elna Aikio (4. lk), Siiri Ranttila, Tuomas Vest, Hillá Portti (5. lk.), Lifu Torikka (6. lk.), Jenna Portti ja Xia Torikka (8. lk)

Inarin koulusta/ Anára skuvllas.

Sanna Aikio (8 v./j.), Tuuli Karekivi (9 v./j.) ja Mihkku Laiti (10 v./j.), Utsjokisuun koulusta/ Ohcejotnjálmmi skuvllas.

Teatteri / Teáhter

Stipendit / Stipeanddat

Utsjokisuun koulun 0-3-luokkalaisten esitys/ Ohcejotnjálmmi skuvlla 0-3 luohkálaččaid bihttá

”Eallu lea dál gárddis” (Tokka on nyt aidassa).

Hetan yläkoulu/ Heahtá badjeskuvla Silbasuonat, ”Giđa ijat čuovgadat” (Kevään yöt niin valoisat).

Nuori Kulttuuri -tapahtumaan valitut/ Nuorra Kultuvra -dáhpuhussii válljejuvvon joavkkut

Bohccostallit Ivalon ala-asteen saamenkieliset luokat/ Avvila vuolledási sámeluohkkát,

”Čuoikkaid konsearta” (Sääskien konsertti).

Spektrolihtat, Karigasniemi/ Gáregasnjárga, ”Váimmustan lea dánsun” (Sydämessäni on tanssi).

Karesuvannon Riekonpojat tanssivat/
Gárasávnona Rievssatčivggat dánsot.

Spektrolihtat avajaiskulkueessa Helsingissä. /
Rahpanráiddus Helssegis.
(kuuva/govva: nuorikulttuuri.fi)

Raportti/ raporta Anni Näkkäljärvi, govat/valokuvat Inga Helander.